List za koristi delavskega ljudstva. Delavci so opravičeni do vsega kar producirajo.

This paper is devoted to the interests of the working class. Workers are entitled to all what they produce.

PROLETAREC

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office at Chicago Ill. under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 2146 Blue Island Ave.

"Delavci vseh dežela, združite se".

Štev. (No.) 258. Chicago, Ill., 20. avgusta (August) 1912. Leto (Vol.) VII.

PAZITE!

na številko v oklepaju ki se nahaja poleg vašega naslova, prilepljenega spodaj ali na ovitku. Ako je številka (259) tedaj vam s prihodnjo številko našega lista poteče naročnina. Prosimo, ponovite jo takoj.

Bergerjevo delo.

Naša sedanja poslanska zbornica šteje 391 poslancev. Od teh je 228 demokratov, 161 republikancev, 1. socialist in eno prazno mesto.

Izmed vseh teh ljudskih zastopnikov je bil socialist Berger najdelavnejši član te zbornice in najvestnejši zastopnik svojih volilcev.

Ker je sedanji kongres zaključil svoje delo začasno in so se naši narodni zakonodajalci razkropili križem sveta na počitnice, se nam zdi potrebno na kratko omeniti veliko delo sodruga Bergerja, prvega socialističnega kongresmana v Zdr. državah. Njegovo delo je rekord, s kakeršnim se ne more ponašati noben njegov kolega kapitalističnih strank.

Berger je prisilil od kapitalistov podkupljenega zveznega sodnika, da se je odpovedal službi.

Razkrinkal je v kongresu lopovščine volnenga trusta ter tako vlado prisilil, da se je zavzela za do skrajnosti izkoriščevalne predilne delavce. S tem je člane volnenega trusta indirektno prisilil, da so ugodili zahtevam svojih štrajkujočih delavcev.

Izposloval je vstop v Zdr. države štirim ruskim političnim begunom, katere so hotele oblasti vrniti krempljem ruske vlade.

Vložil je 24 predlogov, ki se vsi nanašajo na interese delavskega razreda. Ti predlogi sicer niso bili sprejeti, ker so republikanci in demokratje odločevail kaj bo sprejeto in kaj ne, a bili bi sprejeti, ko bi bilo dovolj soc. kongresmanov. Imel je v zbornici 18 govorov socialne, politične in industrialne vsebine.

To je samo kratek opis Bergerjevega dela v kongresu. Ako bi hoteli podati čitateljem natančen opis njegovega velikega dela v Washingtonu, bi napisali lahko cele knjige. Od prvega dne, ko je zasedel svoj sedež, do današnjega dne, je bil Bergerjev urad v zborničnem poslopju torišče največjega dela, kar ga je kedaj izvršil en am. kongresman v enakem času.

Bergerjev termin se je pričel 4. marca 1911. in njegovo pravo delo se je pričelo 4. aprila istega leta, ko je bil kongres sklican k izvanrednemu zasedanju. S tem dnem se je pričela za Bergerja najvažnejša doba njegovega plodovitega življenja, pričela se je doba velikega in pozitivnega dela za interese delavskega ljudstva.

Lopovščine delovnih posredovalnic.

Da je Chicago glavno mesto prevaranstva in drugih vsakovrstnih lopovščin, to se je neštetokrat dokazalo. Danes pa imamo opraviti z novo cvetko, ki bujno cvete na polju chicaških lumparij v izkoriščevanju proletariata. Sicer je to cvetko dobiti tudi v drugih večjih mestih, toda tako obsežnih korenin, kakor v Chicagi, nima nikjer. Ta cvetka so agenture za delo, proti katerim je začel socialistični kandidat za distriktnega pravdnika William A. Cunea neizprosen boj. Povod za to sta mu dala delavca J. Swartz in Sam Mareus. Ti dve žrtvi je agentura Freeland, 102 Canal St., z najlepšimi obljubami pregovorila, da ju je poslala v Keokuk, Iowa, češ, da ju tam čaka dobroplačano delo. Vse to je storila za drag denar, seveda. Toda ko sta omenjena brezposelna delavca dospela v Keokuk, sta bila brez centa in brez dela. Ker drugače nista mogla nazaj, sta prišla peš. Takih žrtev je nastotine.

Te lopovske agenture, katerih v Chicagi vse mrgoli, se v svojem brezmejnem oderuštvu in falotstvu ne sramujejo ociganiti brezposelnega delavca za zadnji cent.

Demokratska mestna uprava vse te lopovščine mirno gleda in niti z mazincem ne gane, da bi obvarovala že itak do skrajnosti izkoriščevanega delavca še pred večjim izkoriščevanjem. Ravno obratno: republikanske in demokratske oblasti to falotstvo še zagovarjajo in pospešujejo. Dokazov za to trditev se ne manjka. Tako je n. pr. prišel zagovarjat zadnji teden dva taka prevarantska agenta Tony Blazi, inšpektor delavskega bureau-a, torej človek, ki je od države plačan zato, da bi pospeševal koristi delavcev, a vresnici povspešuje koristi delavskih izkoriščevalcev.

Kako zelo se razlikuje socialistična stranka od republikanske in demokratske stranke, dokazuje dejstvo, da je nekdanja milvauška soc. uprava ustanovila mestno posredovalnico za delo, ki je vsak dan na stotine brezposelnim delavcem zastonj preskrbela delo ter na ta način uničila vse prevarante v tej stroki. Toda sijajen uspeh te soc. naprave je pravi trn v peti sedaj vladajočim republikancem in demokratom, zato trdijo, da mesto Milwaukee nima pravice podvzeti takega podjetja in zato delajo na vse kriplje na to, da bi odpravili mestno posredovalnico ter tako izročili delaželjne brezposelne delavce prevarantskim pijavkom na milost in nemilost.

Zaslepljeni in nezavedni delavci so lahko ponosni na izborno ? delo svojih kandidatov!?

SOCIALIZEM V ALASKI.

Lep uspeh socialistične stranke pri zadnjih volitvah za kongres nam dajejo dovolj opravičenega upanja, da ni več dolgo čas, ko bo tam gori v mrzli Alaski zaplapolala rdeča zastava kot znak delavske zavednosti in solidarnosti, ki imati prinesti novo življenje ondotnim prebivalcem.

Vsled zgodne in hude zime se vršijo volitve za kongres v Alaski že meseca avgusta, namesto novembra. Pri teh volitvah, ki so se vršile zadnji teden, je dobil socialistični kandidat za kongresmana sodrug Kazis Krauczunas samo 37 glasov manj kakor naprednjak Wickersham, ki je dobil 789 glasov. Republikanski kandidat je dobil samo 156 glasov in demokratski 151.

Socialistična stranka na Rumunskem.

V nedeljo dne 14. julija je bil v Bukareštu drugi stankin zbor rumunske socialne demokratične stranke. Strankin zbor rumunske bratske stranke so pozdravili tudi delegati iz Srbije, Ogrskega in Avstrijskega. Odkar se je povrnil iz pregnanstva sodrug dr. Rakovski v Rumunijo, se delavsko gibanje močno razširja. Strokovno organiziranih delavcev je na Rumunskem 6000, politične organizacije pa štejejo 1500 članov. Strankino glasilo "Delavska Rumunija" izhaja dvakrat na teden. Naklada znaša 2600 izvodov. Na kongresu so razpravljali o organizaciji, tisku, taktiki in o agrarnem vprašanju.

V New Yorku prihajajo dan za dnem nova škandalozna odkritja, od kar je bil policaj Rosenthal ustreljen pri belem dnevu iz mimo njega drvečega avtomobila. Preiskava tega umora je spravila na dan, da je newyorška policija dobivala vsako leto na milione dolarjev zato, da je molčala in ščitila bujno cvetoče obsežne igralnice.

Za nas socialiste niso ti škandali nikako razočaranje. Socialistično časopisje je neštetokrat opozarjalo v to poklicane faktorje o škandalozni korupciji lokalnih uprav velikih mest. A vsi pozivi so ostali bob v steno; sicer pa drugače biti ne more, ker je korumpirano vse, od mayorja do navadnega policaja.

Demokratska stranka, ki ima vlado velikih mest v svojih rokah, bi brez korupcije sploh živeti ne mogla.

Delavski glasovi.

S stališča delavskega razreda zroč na sedanjo politično situacijo, lahko trdimo, da se bližamo najvažnejšim volitvam v zgodovini Združenih držav.

Še nikoli se ni polagalo na delavske glasove toliko važnosti, še nikoli ni bilo toliko pehanja zanje, kakor letos. Vsakdo, ki je neznačajnež, bo lahko prodal svoj glas eni ali drugi kapitalistični stranki za lep denar; kdor je šleva, bo iz strahu pred svojim delodajalcem volil tako, kakor velevajo interesi delavskih izkoriščevalcev; kdor je neveden domišljavec, bo v svoji zaslepljenosti glasoval za eno ali drugo kapitalistično stranko, češ, socialistična stranka je dobra stranka, a ta še ne pride z lepa na krmilo, zato bi bilo nespametno zanjo glasovati. Ti slednji igrajo zelo žalostno ulogo, ker ne premislijo, da so ravno oni tista coklja, ki ovira napredek soc. stranke, da ta še ne more priti do popolne veljave in moči.

Kako silno bedast je izgovor in razlog, da naj delavec zato ne glasuje za kandidate socialistične stranke, ker ta še ne bo prišla na krmilo vlade, kaže dejstvo, da bi danes sploh ne bilo nobene socialistične stranke, ako bi vsi delavci tako nelogično mislili, ker bi nihče ne hotel glasovati za tisto stranko, kateri večina glasov ni zasigurana. Volilci te vrste svoje nečastno početje opravičujejo s tem, češ, da nočejo svojega glasu stran vreči. Istina pa je, da so delavski glasovi, oddani za kapitalistične stranke, za delavce še stokrat manj vredni, kakor ko bi bili vrženi proč; kajti, kdor glasuje za kapitalistične kandidate, ta s tem pokaže, da se strinja s sedanjim izkoriščevalnim kapitalističnim sistemom, da odobrava vse lopovščine, vse podlosti, vse krivice, vsa nasilja, vse oderuštvo, goljufije in lumparije, brez katerih kapitalizem sploh živeti ne more; dočim vsak glas, oddan za kandidate socialističnes tranke, pomeni protest proti sedanjemu kapitalističnemu sitemu, proti vsakemu krivičnemu nasilju, proti izkoriščevanju, a pomeni ob eneme zahtevo po uvedbi brezpogojne pravičnosti, mednarodnega bratstva in splošne enakosti.

Delavec naj ne sodi politične situacije iz kapitalističnega stališča. Razmotriva naj jo z delavskega stališča. Nezavedni delavci se štulijo v politiki v vrste svojih izkoriščevalcev in drugih njemu nasprotnih volilcev, dasi so pri dohodkih, življenju, delu in sploh v sem drugem docela ločenih od njih. Politika ima vendar namen urejevati življenje posameznih stanov; sicer tudi pri nas politika izvršuje to nalogo, razlika v tem je samo ta, da skrbi izključno za kapitalistič. razredu pripadajoče stanove, a docela prezira delavski razred, ki edini ustvarja vse bogatstvo. Zato hoče vsak delavec sebi slabo, ki glasuje za eno ali drugo kapitalistično stranko, ter pljuje na svoj lastni krožnik.

Kdor je zaveden delavec, kdor je razumen mož in vreden član delavskega razreda, ta bo glasoval za delavsko stranko, neoziraje se ali ta dobi večino ali ne. Sicer pa ni več daleč čas, ko bomo z opravičenostjo lahko upali na zmago delavske, to je soc. stranke!

Generalna stavka v Belgiji.

Izvrševalni odbor belgijske socialno demokrat. delavske stranke je razdelil na milijone letakov po vsej deželi, v katerih naznanja, da stopi 600.000 delavcev v kratkem na splošno stavko, če vlada ne da splošne, enake in direktne volilne pravice. Stavka je proračunjena na šest tednov.

Razkošje in revščina.

Različna je pač usoda, ki spremlja ljudi na poti njihovega življenja, tako različna, da mora človek često zgubiti vsako vero v pravičnosti in vse, kar je z njo v zvezi. Neenaki se rodimo, neenako je naše življenje in neenaka je naša ločitev s tega sveta. Težko mučno in neprijetno je življenje, ki spremlja veliko večino človeštva od zibeli do groba; za te mase človeštva pomeni življenje samo delo z vsemi neprijetnostmi, brez veselja, brez uživanja. Je pa velika manjšina ljudi, katere spremlja smehljajoče izobilje, in njihovo življenje je uživanje od rojstva do groba. Vse neprijetnosti in trpljenje, katero jim pride na delež, so posledice preobilnega in nepremišljenega uživanja, dočim je trpljenje nerazdružljiva dedščina za pretezno večino ljudi.

V New Yorku se je minuli teden rodil potomec onemu Astorju, kojemu je usoda "Titanic-a" prišla na delež. Kakor je v oporoki določeno, bo ta novi zemljan deležen ogromnega bogatstva treh milionov dolarjev; življenje in potrebe istega mu ne bodo delale prav nobene preglavice. In kakor se za take "odlične potomce spoodbi", se novi Astor ziblje v zibeli, vredni $10.00. Zdravnikov in strežnic ima pa toliko, da ena drugi na poto delajo. Takoj po rojstvu ga je obiskala cela četa časnikarskih poročevalcev, ki so ga natanko popisali, fotografirali na vse mogoče načine. Njegovo življenje se je torej pričelo z vsemi možnimi in znanimi ceremonijami in z prav kraljevsko glorijo.

Poglejmo pa sedaj na milione delavskih žen in mater. Ozrimo se iz najrazkosnejše opremljene palače "Astorjev" v borne koče delavskih družin, na skrajno siromašne barake trpinov — rudarjev kjer se dan na dan rodi na tisoče proletarskih detet, kjer zdihujejo v zapuščenosti brez najpotrebnejše postrežbe delavske žene, ki so ravno tako matere in njihovo materinstvo ravno toliko vredno kakor je isto gospe Astorjeve.

Sicer je nemogoče preskrbeti za vse tako razkošje, kakoršnega uživa potomec Astorjev, a da se za vse preskrbeti ugodno in človeku primerno in dostojno življenje. Oni sijaj je nepotreben luksus, katerega ima manjšina človeške družbe preveč, tisti mora priti v koče trpečih proletarcev, njihovih družin, to je bogatstvo mora priti med vse ljudi in trpljenje in pomanjkanje bo izginilo s sveta.

Delavci, možje, trpini, volilci. Na Vas je ležeče ali naj vaše žene in matere vaših otrok še naprej ostanejo sužnje Vaše nezavednosti ter prenašajo brezmejno gorje, katero jim nalaga njihova socialna naloga, v zapuščenosti in skrajnem pomanjkanju; ali naj vi in vaši otroci še naprej živijo v največji bedi samo zato, da se peščica nenasitnih kapitalistov potaplja v brezmejnem razkošju. Ali se ne čudite sokrive pri tem krivičnem početju, ako vse to prenašate mirno in brez ugovora, ali morda celo glasujete za kapitalistične stranke ki so edino odgovorne za ta krivični družabni red, pri tem, ko imate moč in pravico spremeniti sedanji svoj položaj, ako le hočete. Treba se je otresti le tistih vašo dušo morečih predsodkov, stopiti v vrsto zavednih delavcev in oddati svoj volilni glas za ono stranko, ki hoče odpraviti iz sedanje človeške družbe revščino in pomankanje — zraven pa tudi razkošje.

CENE POSAMEZNIH ZVEZKOV SOC. KNJIŽNICE.

1 iztis	$0.05
10 iztisov	.40
25 iztisov	.85
50 iztisov	1.50
200 iztisov	4.25
500 iztisov	10.00

Fiasko portugalskih rojalistov.

Zadnje tedne so ves napreden svet vznemirjale vesti o uspehih nove revolucije na Portugalskem, katero so vprizorili privrženci in zagovorniki kraljestva z namenom strmoglaviti republikansko vlado ter posaditi pregnanega kralja Maunela nazaj na prestol.

Ta zadnji upor je bil že četrti svoje vrste, je stal rojaliste največ denarja in je bil najbolje organiziran; kljub vsemu pa so rojalisti doživeli popolen fiasko tudi to pot, kar je treba pripisovati na račun nepoznanja portugalskega ljudstva od strani uporniških voditeljev.

Kakor vsakdo, tako tudi rojalisti vedo, da kmetje na severu niso posebni prijatelji republike. Sovraštvo do republike pa je bolj inšpirirano od duhovščine in raznih drugih ljudskih izkoriščevalcev, ki so imeli prosto roko v času kraljestva; toda po svoji naravi se pa tudi ti kmetje, ki vedo komaj razločiti republiko od monarhije, posebno ne ogrevajo za slednjo, prvič zato, ker niso bojaželjni, dugič pa deloma uvidevajo, da je republika tudi zanje v marsičem boljša od monarhije, glavno pa je, da so ljudje, katerim ljudstvo zaupa toliko previdni in pametni, da ne ščuvajo ljudstva proti republikanski vladi.

Temu nasproti so bili rojalisti mnenja, da je kmetom treba samo orožje prinesti in da bodo ti šli slepo v boj za njihovo koristolovstvo, a so se prav pošteno urezali. Po večmesečnih skrbnih pripravah, so bili rojalisti sigurni zmage. Istega dne in skoro ob isti uri se je res uprlo več vasi proti republikanskem oblastem. Na več krajih so razobesili kraljevsko zastavo. Ob istem času je prišlo čez špansko mejo več krdel oboroženih kraljevih privržencev s puškami, strelnimi puškami in topovi.

Med tem ko so kmečke vasi revoltirale, so oboroženi rojalisti korakali naprej v deželo. A vse je bilo samo za parado. Uporni kmetje so se takoj podali republikanskim oblastim in rojalisti so bili po dveurnem boju pri Valenci popolnoma poraženi. Pustili so na bojišču vse strelivo in orožje ter bežali nazaj v Španijo.

To je bil nedvomno zadnji poskus obnoviti portugalsko kraljestvo in je tem važnejši, ker so rojalisti prišli do prepričanja, da na Portugalskem ni več prostora za kraljestvo.

Darrow oproščen.

Zagovornik bratov Mc Namara Clarence Darrow je bil minulo soboto pred porotnim sodiščem v Los Angeles oproščen obtožbe, da je podkupil George Lockwood-a, porotnika v obravnavi Mc Namarov.

Državno pravdništvo v Los Angeles, kjer so divjala zadnja leta najljutejši delavski boji med organiziranim delavstvom in kapitalisti, se je na željo svojih političnih "boss-ov" trudilo na vse načine, da bi spravili Darrow-a v ječo, kar bi jim podvojilo pogum pri odrekanju in teptanju delavskih pravic. Zato lahko smatramo Darrow-vo oprostitev za važno zmago unijskega delavstva.

Dijak Lukič obsojen na smrt.

Iz Zagreba prihaja vest, da je bil dijak Luka Jakić po štirinajstdnevni obravnavi obsojen na smrt, ker je 8. junija t. l. streljal na bana Čuvaja z namenom usmrtiti ga. Njegovi streli so sicer zgrešili bana, a zadet je bil svetnik Hervoić, ki je kmalu pozneje umrl. Jukić je na begu ustrelil tudi nekga policaja.

Poleg Jukića je bilo obsojenih še več drugih dijakov, ker so bili soudeležni pri zaroti zoper bana. Pet od teh je obsojenih na šest let, eden na pet let in eden na pol leta.

Avstrijski vladni teorizem je ne baš malo število svojih žrtev s tem znatno pomnožil.

Nov justični umor.

Richmond, Virg., 16. avg. — niso se še posušile smrtne srage zadnji ponedeljek v Sing Singski ječi elektrokutiranih žrtev, ni še izginil strahovit učinek, ki ga je ta barbarska moritev napravila pri ljudstvu, že se je danes zjutraj izvršil nov umor te vrste, še ostudnejši, še škandaloznejši, da, pravi ostuden madež na kulturi dvajsetega stoletja je ta justični umor iz katerega diha strupena sapa stanovskega in plemenskega sovraštva.

To pot je vladna brezčutnost in brezsrčnost zahtevala sedemnajst let staro bitje črnke Virginije Christian, ker je zadavila neko staro žensko. Kakor listi poročajo, je bila Virginija v svoji sobi, ko je vstopila omenjena starka, zahtevajoč svoje krilo, katerega je dekle po njenih mislih ukralo; toda ta je trdila, da nima krila, a starka se ni dala pregovoriti, prijela je pljuvalnik in ga vrgla v Virginijo. Ta je nato pograbila starko in jo zadavila. Za ta čin je morala umreti na električnem stolu.

Odkar je sodišče določilo usodo te mlade morilke, je na stotine prošenj prihajalo na governerja dan na dan, da naj pomilosti zločinko na dosmrtno ječo, češ, da ta vsled svoje mladosti in otročje naivnosti, deloma pa tudi zato, ker je bil čin izvršen kolikor toliko v silobranu, nikakor ne more biti v polni meri odgovorna za svoje dejanje. Zahtevalo se je tudi od guvernerja, da vsaj odloži izvršitev za toliko časa, da bodo strokovnjaki preiskali zdravstveno stanje morilke. Toda brezčuten guverner je ostal gluh za vse prošnje. Njegova krvoločnost je morala biti nasičena z umorom. Svoje nečloveško in tiransko stališče je hotel opravičiti z izgovorom, ki v pravi luči osvitljuje naziranje oblastvenikov v kapitalistični družbi, rekoč: "Jaz verujem v smrtno kazen in v sveto pismo." Neka druga njegova izjava se glasi: "Jaz ne bom posredoval. Zakon mora izvršiti svojo nalogo. Kdor vidi dekleta, mora uvideti, da je pri zdravi pameti."

Guverner Mann ni napravil časti verski in ne politični družbi, katerih veren in vreden član je.

Prepoved Ferrerovega slavlja.

Španska vlada je zopet pokazala svoje roge, ko je prepovedala vse manifestacije ob obletnici justič. umora nad Ferrerom. Proti vladni odredbi je bilo sklicano veliko protestno zborovanje, na katerem je došlo do ljutih spopadov med policijo in ljudstvom. Demonstrantje so klicali: Proč s kraljem! Živela republika! Policija je oddala več salv na razburjeno množico in aretirala mnogo demonstrantov.

ZA OHIO IN PENNSYLVANIJO!

Ker nam **Štefan Zabrič**, ki je zadnji čas pobiral naročnino po Ohiji in Pennsyvaniji za naš list iz nam neznanih vzrokov ni poslal ne imen in ne naslovov in tudi ne denarja od starih in novih naročnikov, prosimo vse one, ki so se pri njem naročili, da nam pošljejo prejeta potrdila, na kar jim bomo takoj poslali list. Naročniki vsled tega ne bodo imeli nobene škode!

Da preprečimo nadaljno zlorabo našega zaupanja, izjavljamo, da omenjeni Zabrič od sedaj naprej ni z nami v nobeni zvezi in zato nima pravice zastopati nas v nobenem oziru.

Upravništvo.

Kolikor nam znano, je Štefan Zabrič snoval socialistične klube v raznih krajih. Da pa pojasnimo situacijo, izjavljamo, da on ni z nami v nobeni zvezi več in da zato tudi nima pravice ustanavljati soc. klubov.

Tajništvo J. S. Z.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKI TOREK.

Lastnik in izdajatelj:
Jugoslovanska delavska tiskovna družba v Chicago, Ill.

Naročnina: Za Ameriko $1.50 za celo leto, 75c za pol leta. Za Evropo $2 za celo leto, $1 za pol leta.

Denar po dogovoru. Pri spremembi bivališča naj se poleg novega naznani tudi STARI naslov.

PROLETARIAN

Owned and published EVERY TUESDAY by
South Slavic Workmen's Publishing Company
Chicago, Illinois.

Glasilo Slovenske organizacije Jugosl. socialistične Zveze v Ameriki.

SUBSCRIPTION RATES: United States and Canada, $1.50 a year, 75c for half year. Foreign countries $2 a year, $1 for half year.
ADVERTISING RATES on agreement.

NASLOV (ADDRESS):
"PROLETAREC"
2146 Blue Island ave. Chicago, Ill.

Svoboda govora.

Boj za svobodo govora v Združenih državah postaja z vsakim dnem obsežnejši. Dasi naša republika v svoji ustavi garantira vsakomur svobodo v govoru, tisku in zbiranju, so propagatorji naprednejših idej, s katerimi se vladajoča stranka slučajno ni strinjala, često prišli navskriž z ljudmi, zastopajočimi zakone in konstitucijo.

Boj za svobodo govora sega daleč nazaj v zgodovino naših držav, a še nikoli ta boj ni zavzemal tolik obseg, kakor ga ravno sedaj. Središče tega boja v najnovejšem času je bil San Diego, Cal., kjer se je iz tega boja skoraj razvila pravcata revolucija in kjer so se nasprotniki svobode in napredka posluževali najostudnejših falotstev pri odrekanju po ustavi garantiranih pravic mirnim in poštenim državljanom.

Tudi po drugih mestih se je ta boj razvil do resne ostrosti. Danes sta središči boja za svobodo govora Chicago in Pittsburg, kjer je bilo zadnje tedne aretiranih neverjetno veliko socialističnih govornikov, ki niso druzega zakrivili kakor to, da so na cestih govorili o socializmu mirnim poslušalcem. Ta mesta so namreč sprejela ordinance, da pocestni shodi brez policijskega dovoljenja niso dovoljeni. Socialisti pa te ordinance enostavno prezirajo, ker vedo, da te ordinance nasprotujejo temeljnim določbam ameriške konstitucije in so zato ničeve in neveljavne.

Tega mnenja je tudi glavni chicaški mestni pravdnik, ki je odločil, da je policija ravnala nepostavno, ko je aretirala socialistične govornike in zato so bili obtoženci brez procesov oproščeni.

Besneči nasprotniki socializma, na kojih povelje je policija aretovala socialistične govornike, so nehote ugriznili zelo kislo jabolko. V svoji satanski zlobnosti sedaj najemajo tolpe barab in pijancev, da jim pomagajo pri motenju soc. pocestnih shodov.

Vse to divjanje pač znači, da so kapitalisti zgubili glavo in da se v svoji obupnosti poslužujejo najpodlejših lumparij, da bi se vzdržali na površju.

Brezprimerna kapitalistična grozodejstva.

Neštetokrat je bil že kapitalizem razkrinkan zaradi svojega brezvestnega početja, a slučaju, o katerem imamo govoriti danes, bi težko dobil par in zgodovina o razširjenju evropske kulture med "divjimi narodi" je za nov madež obogatela. Angleški generalni konzul sir Royer Casement je priobčil svoja opazovanja v "kolonizatoričnem" delovanju družbe, ki pridobiva v peruvanski provinci Putumayo gumi. Družba je bila ustanovljena v Londonu in se imenuje "Peruvian Amazon Company". Gumijeva drevesa rasto v širnih gozdovih, ki so last republike Peru. Peruvanske oblasti so dovolile uradnikom londonske družbe, da niso gospodarili le v gozdih, kakor se jim je zdelo, temveč da so postopali tudi z domačini najostudnejše in najsirovejše. Najznačilnejša mesta iz knjige, nad katero strmi vsa javnost in ki jo je izdal sir Royer Casement navajamo:

Že pred dvemi leti je gospod Hardenburg težko obtožil družbo. Angleška vlada je poslala na to komisijo v Putumayo, da preišče, ali so obtožbe opravičene ali ne. Komisija je dognala, da so v zadnjih dvanajstih letih izvozili iz Putumayje 40.000 centov gumija in da je moralo za teh 40.000 centov gumija žrtvovati 30.000 Indijancev svoje življenje. Z Indijanci so ravnali uradniki kakor s sužnji: nekateri so poginili od lakote, drugim so dsekali glave, ali jih postrelili, ali jih sežgali pri živem telesu, prej so jih pa še trpinčili s satanskimi mukami. Okolo nekaterih delavnic so ležale človeške kosti v tako visokih kupih, da bi vsakdo mislil, da je zašel na bojno polje. Može, žene in otroke indijanskega rodu so bičali uradniki angleške družbe do krvi, ako so nabrali premalo gumija. Ali to je bilo še najmanjše grozodejstvo v primeri z drugimi, ki so jih "kulturni" Evropejci uganjali. Na stotine mladih žen so pretepli tako, da se rane niso mogle zaceliti. Rane so se prisadile in v njih so se zaredili črvi, meso je gnilo. Ko so bile v takem obupanem stanju, so nekatere postrelili, druge pa so zapodili v domače vasi. Največ jih je umrlo že med potjo, ako pa je katera dospela do doma, je umrla po prihodu. Matere, katerih otroci niso nabrali dovolj gumija, so bičali do krvi v pričo otrok, da bi svoje otroke drugič bolj priganjale k delu. Štiri mlade Indijance so tiščali tako dolgo pod vodo, da dokler se jim čreva in trebuh niso tako napilnila z vodo, da so počila. Neko ženo so obesili za glavo na drevo; pod glavo so zanetili ogenj, da se je revež pekla pri živem telesu. Druge so polili s petrolejem in jih zažgali. Kadar so uradniki imeli kakršnekoli orgije, so privlekli iz zapora kakega jetnika, ga privezali k drevesu in streljali vanj kakor v tarčo. Sir Casement ni kar nakopičil ta grozodejstva, kakor mu jih je morda ta ali oni pravil, tem več navaja tudi imena uradnikov, ki so učinili ta grozodejstva. Casement je že davno predložil angleški vladi svoje sporočilo, a ta ga ni izročila javnosti, ker je vedno pričakovala, da bo peruvanska vlada sama kaznovala strahotne pregreške. Peruvanska vlada se ni genila in zato bosta Angleška in Amerika storili najenergičnejše korake, da spomnita peruvansko vlado na njeno dolžnost.

Casementovo poročilo je seveda, ko je izročeno javnosti, zbudilo splošno ogorčenje. Peruvanski zastopnik v Londonu je v imenu svoje vlade izjavil, da so se vsa ta grozodejstva zgodila že leta 1907 in da jih je peruvanska vlada v zadnjih letih popolnoma odpravila. Ali Casement je zavrnil to opravičevanje peruvanske vlade s tem, da je bil on v onih pokrajinah l. 1910 in je našel v tem letu pri neštetih Indijancih, možeh in ženah, sveže sledove groznega trpinčenja.

Hiter napredek socializma v Južni Ameriki.

V Iquique v Čile, kjer je središče trgovine s solitrom, so pričeli izdajati socialisti svoje glasilo "Buditelj delavstva" ki izhaja po trikrat na teden. V glavnem mestu Bolivije, La Paz, bodo pričeli pa izdajati dnevnik. Dnevnik argentinskih sodrugov, ki je obsegal doslej štiri strani, bodo povečali na 6 strani. To je najlepši odgovor vladi, ki je pred dvemi leti silno preganjala socialiste. Glasilo havanskih sodrugov "El Sozialista" javlja, da sta se združili obe socialistični stranki na Kubi, radikalna delavska stranka in kubanska socialistična stranka. Ločile ju niso doslej načelne razlike, temveč le taktične.

Avstrijski državni dolgovi.

Ob koncu leta 1911 je imela avstrijska država 12,460,600.000 K državnega dolga. Od tega dolga je treba plačevati 484,200.000 K letnih obresti. Na Avstrijskem je 27,900.000 prebivalcev, torej pride na vsakega prebivalca 437 K 73 h državnega dolga, obresti pa pride na vsakega 34 K 80 h. Ker imajo menda še premalo dolgov, zato so od novega leta sem napravili še 250 miljonov kron dolga. Jeseni bodo pa ti dolgovi zopet izdatno poskočili, za to bodo poskrbeli že gospodje Slovani in Germani, klerikalci in liberalci, ker bodo v poslanski zbornici prav gotovo z obema rokama glasovali za vse, kar bo le zahteval vojni minister.

Blagor jim!!

MEHIKA DANDANES.

Par črtic iz zadnjih dogodkov.

(Spisala Žebre in Žnidaršič.)

Sedanji ter lanski tukajšnji dogodki so obrnili splošno pozornost na Mehiko, o kateri se je drugače le redkokdaj kaj slišalo ali bralo. Koncem predlanskega leta pa je naenkrat buknila v svet vest: "v Mehiki krvava revolucija . . . na stotine in tisoče mrtvih . . . prestol starega diktatorja, ki je skoro trideset let strahoval deželo z železno pestjo, se maje . . . je padel . . .; bratomorna, krvava državljanska vojna se nadaljuje!

Tako in enako so poročali listi; ti so zmerjali, strašili, zabavljali, slikali vstaše kot krvave roparje, ki more in požigajo brez usmiljenja vse, kar najdejo ob potu; oni so bili v svojih sodbah zopet milejši, tolmačili so nevednežem vzroke, predstavljajoč revolucijo kot pravično stvar, ki maščuje neštete, po osveti kričeče krivice, ki jih je prizadejal kapitalizem in njega izrodki ogorčenim ljudskim masam. Toda ne brigajoč se za ves časniški vrišč, je sledila revolucija svoj ostrozarisani tek, pridobivala si vedno novih pristašev, zmagala — a ne ona, revolucija, le njen tačasni vodja, kateremu se je posrečilo zasesti po raznih ravnih in krivih potih predsedniški stolec, a ki ga je revolucija zopet zavrgla kot Efijalta, ki je izdal njene principe, ki so bili v temelju socijalistični, on pa kapitalist, torej nezmožen zadostiti njenim zahtevam, spremeniti njene ideale v istino.

Če hočemo prav razumeti cel ta bojni virvar med rojnimi brati, tedaj se moramo zatopiti malo globlje v življ in dušo mehikanskega naroda in ta namen sva skusila doseči z najinom dopisom iz daljne, tropične Meksike. Obenem naj služi pa vsem najinim rojakom ter posebno zavednim bralcem in naročnikom "Proletarca", edino pravega lista za slovenskega ameriškega trpina, kot nekako malo, kalno ogledalce o splošnih tukajšnjih razmerah, ker sva menda edina v celi prostrani zemlji mehikanski, ki morava podati rojakom ta skromni opis iz neposrednega opazovanja slovenske jeziku.

Republika meksikanska leži kot znano na jugu Združenih držav severne Amerike in njena velikost je približno za tri in pol Austro-Ogrske. Jezik, ki se govori tu, je španski; izmed tujih narodnosti je tu največ Angležev oziroma Amerikancev, a tudi Francoza in Nemca dobiš po celi deželi; ne manjka se tudi Kitajcev, Japoncev, Arabcev, Italijanov, Ogrov, črncev in drugih, a vsi ti ne pridejo v javnosti v poštev. Slovanov nisva zapazila še nobenega, razen če morda odštejem par Rusov pri svojem poslaništvu. Slovencev že celo ne. Avstrijcev je tu sploh zelo malo in vsi Nemci so po večini iz "Reicha". Avstrija ima sicer tu svoje veliko poslaništvo in svojega konzula, ki se pa vsi po svoji lepi, starokajski navadi prav malo brigajo za svoje podložnike, če so v kaki zadregi. Saj imajo končno možakarji še najbolj prav! — Toliko torej o prebivalstvu. Omenim naj končno samo še to, da španski jezik Slovencem vobče ne bi delal toliko preglavic kakor angleški, ker je čisto podoben laškemu in imamo Slovani veliko več talenta za latinske jezike kot pa za germanske, ob katerih votli in trdi izgovorjavi si moramo tako lomiti grla in jezike.

Kar se tiče Meksike kot narave, mislim, da bi jih teško našel par, kar se tiče golosti, zapuščenosti in samote (centralne in severne države), a zopet teško ali pa sploh ne, kraje, ki bi se dali primerjati z bajnolepimi pokrajinami južnih ter vseh obmorskih držav kot Vera Cruz, Tabasco, Campeche, Chiapas, Oaxaca, Guerrero i. dr. Bujno tropično rastlinstvo, pisane rože, gosti, neprodirni gozdi, v katerih še ni nikdar pela sekira gozdarjeva, lepo barvane papige, vitke opice, drzni jaguarji, ostrozobi krokodili ter ne vem, kaj naj bi še navedel, se bo še dolgo upiralo prodirajoči kulturi današnjega časa. Ga ni sadja in skoro ne živali, ne rastline, ki bi je ne dobil v Meksiki, če ne na severu, tedaj pa gotovo na jugu. Za poljedeljstvo v našem kranjskem smislu so najpripravnejše osrednje države (Mexico, Puebla, Michoacán, Guanajuato itd.), ker tu raste vse ono kot v stari domovini, z živinorejo, (posebno s konji in mulami) se peča predvsem Tamaulipas, od koder jih izvažajo največ v Združene države, medtem pa ko se pečajo na jugu pred vsem z finim lesom ter najrazličnejšim tropičnem sadjem (pomaranče, banane, mangi, ahuakati itd.) Tako torej, da najde tu lahko kmetijo vsak po svojem okusu. Kakor v Združenih državah, tako se tudi tu farma zelo izplača, bodisi taka ali taka, ker so tu vse življenske potrebščine razmeroma zelo drage; neljuba nedostatka tukajšnjega poljedeljstva sta predvsem na severu pomanjkanje vode, na jugu pa slabe prometne zveze, razen če ni farma ob plavni reki, kakoršnih je pa vendar precej, ali pa blizu kakega večjega mesta. Kar se tiče vročine, ni nikjer tolika, da bi se je ne dalo prenesti, pač pa je podnebje ob nekaterih primorskih krajih precej nezdravo in mrzličasto.

Vinoreja je tu še slaba.

Meksikanska industrija je v primeri z amerikansko še precej neznatna; največ še se pečajo v južnih državah s predilstvom in tabakom, na severu je tudi nekaj železarskih središč (Monterrey), a ker je Mehikanec v splošnem slab delavec, še bolj pa, ker se ne znajo med sabo organizovati, so zato tudi tako slabo plačani, da ne bi zaslužil že kmalu niti za suhi kruh in čisto vodo.

Rudokopov je tu precej, posebno po severovzhodnih državah (Durango, Sinaloa), a ker o teh nisem dosti poučen, zato tudi nočem pisati več o njih. Skoro vsi so last ameriških družb.

Raj bi bila lahko Meksika, ako bi odgovarjale okoliščine, ki so jih vstvarjali ljudje onim, ki jih je naredila narava. Ali kakor pov sod, tako je spremenilo tudi tu prokletstvo kapitalizma deželo iz raja v pekel.

Neznosen je položaj mezdnega delavca dandanes po celem svetu, a kmalu bi dejal, da je najneznosnejši ravno tukaj, vkljub vsem naravnim bogastvom in rodovitosti ter obsežnosti te zemlje. Tolikega nasprotja med bogatim in revežem, med dandanes javnim in nekaznovanim roparjem in po današnjih postavah "postavno" oropanim, ni nikjer, tudi ne v Združenih državah, ker ondi so ljudje vsaj toliko na boljšem, da se večina zaveda krivic, ki se jim gode in se jim upirajo tako ali tako, tu pa misli revež — hvala farju za njegove "božje" nauke — da je bilo tako že od nekdaj in da mora biti za vedno, ker tako veleva božja in papeževa postava, ter se iz svojega obupnega položaja niti ne poskuša dosti rešiti, razen kadar vskipi obup že do vrhunca in ga žene v revolucijo.

Tujec, ki se sprehaja prvič po našem mestu, se čudi bogatstvu in blagostanju, ki mora vladati v Meksiki, sodeč po razkošnih trgovskih izložbah, veličastnih poslopjih, vilah in gradičih, spomenikih, parkih, širokih ter asfaltovanih cestah, polni razsvetljavi, ogromnih, bogatih, avtomobilih, sijajnih nošah in drugem; čudno se mu zdi le, ko vidi večkrat med to pisano, bogato družbo, individuve bose, gologlave, na nogah samo raztrgane, zamazane spodnje hlače, čez prsi capasto srajco ali pa samo mal, luknjast, rdeč kocek in nikakor ne more spraviti v soglasje te skrajne bede z onim brezmejnim bogastvom. Ali ko bi zavil v mraku na nasprotni del mesta, v indijanski okraj, tedaj bi videl, kako se tišče ob vratih nizkih, zakajenih, skrajno nesnažnih, iz blata narejenih hišic, v katerih bi ne hotel živeti na Kranjskem niti ne malo bolj razvajen pes — čuvaj, cele gruče Indijancev, otroci, starci, moški, ženske, zdravi, bolni, vsi v fantastični mešanici drug poleg drugega, tedaj bi dobil o Meksikanskem občem "blagostanju" kmalu drugačne pojme. V resnici, da presega to že vse meje človeških čustev! Po tri družine so primorane živeti skupaj v eni sami ozki in nizki sobici, ki služi obenem za prodajalno sadja, stanovanje, kuhinjo, klet in celo — stranišče! In kdor more živeti v takem, je še srečen! ker večina teh ljudij prebije dan — na cesti, prodajajoč časopise, sadje in loterijske srečke, in noč — zopet na cesti, tako da se zavije oblečen — ali pravzaprav nag — v svoj kocek, stisne v kot kakih vežnih vrat ter čaka pol v snu in pol bdeč drugega jutra. In to ni morda pretiranost ali pa samo slučaj, ki zadene tega ali onega kot izjemo, to je istina, ki jo žive v Meksiki celo življenje tisoči in tisoči, dan za dnevom, po leti in po zimi, brez upa na boljšo bodočnost. Tako se indijanski revež rodi, tako živi in tako umre.

Kako so oblečeni, to sem že dejal: na nogah nič, na glavi nič, na stegnih navadno od vrha do tal preprane hlače iz tankega, belega platna, na telesu zopet raztrgano platneno srajco, včasih še celo kako suknjo, če mu jo je ravno kdo podaril, vrhu vsega za noč še raztrgan koc. To je torej odelo indijanskega "kavalirja" iz ljudskih vrst.

Stanovanj v tem pomenu besede sploh nimajo; žive pa se: ob tortijah (nekako obžgano, pločasto testo in koruzne moke, seveda brez vsake zabele ali kaj podobnega) kot glavno, zraven tega morda še kako gnjilo sadje in sem tertja kako kost ali navadnejše pečen loj.

V tvornicah isto tako kot na farmah zaslužijo tako minimalno plačo, da se jim že zaradi tega ne ljubi delati, če že odštejem to, da tudi od narave niso preveč obdarovani s to lastnostjo, namreč pridnostjo. Zato se posvete raji vsi tem stanovom: da snažijo čevlje, da prodajajo po ulicah teka joč in kričeč časopise, srečke in sadje, končno da goljufajo in kradejo, kjer morejo, kar ni pa nič čudnega in se da lahko razložiti. S tem prislužijo na dan lahko, če so pridni, do en peso (eno ta tukajšnjega denarja, tako ko bi dejal en goldinar, velja okrog gl. 1.25) in to je potem za hrano obleko in — luksus. Od družine prodajajo vsi brez izjeme starosti ali spola od petega do sedemdesetega leta, oče, mati, sin, hči in kar je še malega pri hiši. Šole če hoče obiskuje, če ne, ne; no — kaj od tega dvojega raje izvoli otrok, je pač jasno, zato je tu redek te vrste ljudij, ki bi znal brati in pisati vkljub temu, da so si novi prestolnega mesta svoje republike.

Čemu pa ne zahtevajo povišanja plače? — bi sedaj menil kdo — pa bi si počasi že kako kaj prislužili! Delavci mislim, da sicer ne bodo prišli kmalu na to misel, ker so si dovolj jasen odgovor sami sebi, ali kdo izmed "višjih" bi pa le utegnil ugovarjati tako podobno. Za cel odgovor naj navedem raje en sam vzgled, ki pa se veda ni edini in na katerega sem mi ni bilo treba šele domišljati, ker se je dogodil komaj pred par tedni.

(Konec prihodnjič.)

OKRVAVLJENA ZEMLJA.

Zemlja se je krvi napila,
vroče rdeče ljudske krvi,
ki jo je sila stoletji prelila,
z nado, da v lužah prostost zaduši.
Zemlja se je krvi napila,
v belo, snežno dejo zavila,
zemlja je grob,
v grobu mrtvaški sen spava svoboda.

Blagor trinogom! Zemlja je grob,
puntarska kri zdaj miruje,
nezadovoljnežev drzni trop
redu sveta ne kljubuje.
V grobu spijo mrliči,
grobe stražijo biriči,
bledim trinogom jasni se obraz,
Zemlja je grob,
v grobu mrtvaški sen spava svoboda —
v zimskem ozračju trepeče mraz.

Zemlja se je krvi napila . . .
V vsaki kaplji je svoboda klila,
zemljo kri je rdeča pognojila,
grobe je svoboda oplodila . . .
kadar pride maj, poženejo kali.

Zemlja je grob,
v grobu mrtva spi svoboda . . .
V zraku solnčnih žarkov zlata luč vzdrhti,
žarki oplode v grobeh prelito kri,
rdeče cvetice po grobih cvetó,
rdeče cvetice dehtijo,
golgatski grobi se z gromom odpró,
bledi trinogi strmijo.

Zemljica se je krvi napila,
v vsaki kaplji je svoboda klila,
v maju se bo vsa kri oživila . . .
kri bo spet tekla po žilah —
rože cveto na gomilah . . .

Etbin Kristan.

Kupčijski patriotizem.

Kupčija je kupčija, to je geslo kapitalizma po vsem svetu. Rimski list "Rassega" poroča, da je ponudil predsednik trgovske in obrtne zbornice v Rimu Turčiji dobaviti orožje in strelivo. Ponudil je Turčiji, da ji dobavi tekom treh mesecev 60.000 pušk (sistem Gries), 30.000 Mauserjevih pušk, 100 brzostrelnih pušk, 8000 karabincev, 70 gorskih baterij in streljiva, kolikor bi ga Turčija potrebovala za trimesečno dobo vojne. "Rassegna" poziva ministrskega predsednika Giolittija, da naj uvede preiskavo, in trdi, da razpolaga z dokazili. Gospod predsednik rimske trgovske in obrtne zbornice je v političnem življenju najbrž velik patriot in navdušen militarist. Zakaj brez patriotizma in brez militarizma bi ne mogel za dober denar prodajati orožja in svoje mile domovine — v svoji slepi strasti na profit kapitalizem ne pozna ne domovine, ne usmiljenja, ne vere ne pekla. — Italijani so lahko ponosni na svoje "odlične" patriote!

Izdatki za angleško mornarico.

Kakor smo že poročali, bodo na Angleškem izpopolnili svojo mornarico. Drago bo plačalo angleško ljudstvo blazne zahteve mornariškega ministra. Mornariško moštvo bodo povišali za 15.000 mož, to bo veljalo 99.000 funtov šterlingov (1 funt šterlingov je 24 K.) Za gradnjo ladij je proračunjenih 296.00, za ladjine stroje 315.000, za topove 54.000, za strelivo in torpede 97.000, za letalne stroje 20.000 funtov šterlingov.

Seveda angleška vlada ima za brezpomemben militaristični luksus vedno dovolj denarja, a za stradajoče delavce je vsakega šilinga škoda.

Klanje sibirskih rudarjev.

Peterburg, 1. avgusta. Na podlagi preiskave senatorja Manuhina o klanju rudarjev v zlatih rudnikih ob Leni je uvedeno kazensko postopanje zoper podnačelnika žandarmerije ritmojstra Tereščenkova, ki ima na vesti po nedolžnem prelito delavsko kri.

Ali že imate prvi državljanski papir? Ako ne, pojdite precej jutri ponj! Ako ga imate, vzemite kakor hitro mogoče druzega. Delavec brez volilne pravice, je čolnar brez vesla. Kdor bi lahko volil in ne voli, je zločinec, ker je krriv, da drugi trpe zaradi njega!

Iz naselbin.

Joliet, Ill. — Tukajšnji Slovenci v svobodomiselnosti zelo počasi napredujejo, o socializmu pa skoraj ni govora. In kaj je temu vzrok, da so ravno slovenski delavci med onimi, ki se najmanj zavedajo interesov svojega stanu. Kakor po drugih naselbinah, se tudi pri nas vse premalo čita delavsko časopisje. Dobijo se celo ljudje, ki sovražijo to časopisje iz dna duše! Tu sem spadajo nekateri duhovniki, ki bodisi iz zlobnosti ali iz nevednosti, trdijo, da je soc. časopisje pravi strup za katoličane. Da taki ljudje, ali ne vejo kaj je socializem, ali pa namenoma lažejo, je jasno, kajti vsak katoličan je lahko socialist, ne da bi bila njegova vera kaj v nevarnosti. Za to trditev so najboljši dokaz številni katoličani, ki so danes navdušeni socialisti v vseh socialističnih organizacijah. Pa zakaj bi tudi ne bili, saj socializem ne stremi za tem, da bi odpravil vero, pač pa da bi zboljšal sedanji bedni položaj delavcev. Socializem daje vsakomur prostost v veri, zakaj mu nasprotovati potem. Kdor pozna socializem in druge odvrača od njega, potem pokaže, da je nasproten interesom delavcev!

Sad te protisocialistične agitacije od strani katoliške duhovščine se često pokaže v polni meri. Tako sem n. pr. slišal moža, kateremu sem ponujal "Proletarca", da bi raje videl, da mu hiša zgori kakor da bi imel tak list pod svojo streho. Drugi se je izrazil, da bi raje umrl kakor pa postal socialist. "Možakarjev" s takimi in enakimi izjavami je vse polno tu pri nas v Jolietu. Ti pač še potrebujejo časa, ki bo oglodal njihovo starokopitnost in nazadnjaštvo. Tu pri nas v Jolietu se večina drži tega, kar so jih stariši učili. Za napredek in zboljšanje svojega položaja se ne brigajo. Kar tje v en dan tavajo v nejasnosti in duševni temi o tem in onem. O nobeni stvari se nočejo prepričati sami. Resnica o položaju, ki jih obdaja je španska vas. Vse njihovo življenje stoji pod pritiskom nejasnosti in negotovosti. Nič dneva, nič luči, nič solnca ni med njimi.

Tako ne more iti naprej! Vsak čas zahteva svojo smer. Nihče se tej smeri ne more ustaviti, sicer ji lahko kljubuje nekoliko časa, a gotovo pride čas, ko more resnica in luč zmagati nad temo in neresnico. Čim dlje se kdo upira zahtevam časa, tem več mora žrtvovati tedaj, ko spoznanje pride.

Zatorej vi Jolietski n drugi nezavedni delavci, ne poslušajte še naprej nesmiselnih besed svojih sovražnikov, ki vas samo zato držijo v nevednosti, da si iz vas in vaše nevednosti ustvarjajo udobno življenje, za vas pa si mislijo: "ah, saj za osle je vse dobro"!

Torej brat delavec in suženj današnje družbe, čitaj delavsko časopisje, oprimi se socialistične stranke, ako si hočeš izboljšati svoje bedno življenje, ako imaš kaj srca za svoje otroke, katerim se bo vsled tvoje malomarnosti še slabše godilo, kakor se Tebi, ako ne boš pomagal rešiti delavce iz rok roparskih kapitalistov.

Jesenske volitve se bližajo naglih korakov. Od vas, delavci, bo odvisno, ako naj se sedanji slabi časi nadaljujejo, ali naj se kaj spremeni na boljše. Odčajte svoje glasove za socialistično stranko, katera je ob vsaki priliki pokazala, da stoji zvesto na strani delavcev. M. P.

Iz Wayomin-ga. — Dobro mi je znano delavsko gibanje v tej državi, zaradi tega hočem poročati nekoliko o političnem naziranju Wyominških Slovencev. Upam, da to ne bo odveč, posebno ob tem času, katerega lahko smatramo za pravo politično sezono. Govorniki postajajo tako številni kakor gobe po dežju. Seveda po tukajšnjih političnih shodih se govori samo angleški in so zato za nas slovenske delavce skoro brez pomena. Slovenskih govornikov pa sploh ni med nami, posebno tu na zapadu ne. Naši slovenski delavci imajo v splošnem jako čudne pojme o republikanski in demokratski stranki in o vsej politiki sploh Eni strašijo z demokrati, češ, ako ti zmagajo, bodo slabi časi; drugi hvalijo demokrate itd. O socialistični stranki, ki je prava in edina delavska stranka, se zelo malo govori.

Glavni vzroki te zmedenosti in nevednosti obstoje v dejstvu, da slov. delavci vse premalo čitajo pravo delavsko časopisje, ki zastopa delavske interese ali koristi; tudi pravih poučljivih knjig in brošur je najti malo med njimi. Velik nedostatek je v tem oziru pa tudi pomanjkanje zmožnih in sposobnih slovenskih govornikov, ki bi nas o tem in onem poučili, kar je delavcu treba vedeti o politiki, o strankah in o vseh za izboljšanje delavskega položaja potrebnih stvareh.

Da pa se vsem tem nujnim potrebam vsaj deloma odpomore, se nam nudi ravno letos najlepša prilika, ko pride v Ameriko sodrug Edbin Kristan iz starega kraja. Mi Wyominški Slovenci moramo napeti vse sile, da pride omenjeni sodrug tudi v našo sredo, nam poda potrebnega nauka o socializmu ter tako pokaže pot, po kateri se nam bo mogoče rešiti iz sedanje kapitalistične sužnosti.

Zlasti naselbino Rock Springs se ne sme prezreti, ker je to največja slov. naselbina na zapadu. Naši rojaki so ukaželjni in zato lahko računamo na najlepši uspeh Kristanovih shodov v tej državi.

Dolžnost tukajšnjih vseh zavednih slovenskih delavcev je, da zastavijo vse svoje moči v delo in agitacijo v to, da nas obišče sodrug Etbin Kristan ter da nam bo tako mogoče prvič slišati pravega delavskega govornika v našem materinem jeziku. Torej na delo! — Premogar!

Frontenac, Kans. — Veseli me, da sem se še pravočasno naročil na "Proletarca", vsled česar lahko glasujem glede povečanja.

Ob tej priliki mi nehote spomin uhaja skoro za dvajset let nazaj, ko je list "Glas Naroda" začel izhajati. Tudi takrat so se slovenski delavci trudili, da bi povečali omenjeni list, ki je bil takrat ravno tako majhen kakor "Proletarec", a ki je sedaj dnevnik. Pri tem imejmo upanje, da se bo tudi "Proletarec" iz povečane oblike na osmih straneh v kratkem povspel na višino dnevnika. To upanje nam daje resnica, da je "Proletarec" last vseh slovenskih organiziranih socialistov v Ameriki in zato je nemogoče, da bi se izneveril delavcem, kakor se je izneveril "Glas Naroda", ki je bil v začetku tudi delavski list v pravem pomenu besede. Koliko navdušenja je bilo med slovenskimi delavci za ta list, pa kako tudi ne, saj smo vsi mislili, da bo list ostal to kar je bil: zagovornik in branitelj slov. delavcev. Žal, da smo se o njem motili, kajti isti list služi sedaj kapitalističnim interesom in je kot tak nasprotnik delavcev. Da je ta list plačan za svoje delo za kapitalističnes tranke, pokažejo vsake volitve, ko stopi list v svojo pravo barvo na dan. Povedati vse samo dobro o ljudeh, ki so znani kot najzagrizenejši nasprotniki delavskih koristi. Da je Taft Slovanom naklonjen in druge take brezpomembne čenče so za trpečega delavca brez vsakega najmanjšega pomena. Delavci naj prebero vsak dan sto takih listov kakor je "Glas Naroda" ter zraven tega volijo za kapitalistične stranke, se jim bo vsak dan slabeje godilo in ne bolje.

Skrajni čas je, da delavstvo spozna te svoje prave prijatelje in da se zaveda kaj ima storiti.

Geslo vseh slovenskih delavcev v Ameriki mora postati: "Proletarec — dnevnik"! Proletarec je list, katerega delavci vzdržujejo, povspešujejo in lastujejo; zato je jasno, da bo Proletarec ostal zvest slov. delavcem! Vsi na delo za Proletarca! — Anton Flori.

Barberton, Ohio. — Moj namen ni na tem mestu razpravljati o delavskih razmerah v Barbertonu, o tem je povedano dovolj v dopisu v štev. 254 "Proletarca", v katerem sodrug Gradišar ožigosa bedne razmere v tukajšni naselbini. Sodr. Gradišar ni bil dolgo v tukajšni naselbini, bil je v naši sredini le nekaj tednov. Kot vesten sodrug je uvidel, da je tukaj treba še marsikaj spopolniti; predvsem je seveda treba delavcem poduka. K temu pa je vsekako treba pridejati vprašanje kako začeti. Tega se sodr. Gradišar ni ustrašil, temveč šel je nevstrašeno na delo. Z vso vnemo je spodbujal sodruge tukajšnjega socialističnega kluba, da naj se skliče javni shod; to seveda ni bilo brez vspeha.

Sodrug Levstik, tajnik soc. kluba je sklical izvanredno sejo. V kratkih ter jedernatih besedah je razložil ter pojasnil namen ter pomen izvanredne seje s pripombo, da socialisti ne smemo mirovati ter se plašiti nazadnjaških elementov, kateri so še najmanj dvesto let za duhom časa. Za nas socialiste ni dovolj, da nosimo socialističen znak, temveč je potrebno in naša glavna naloga je, da agitiramo in delujemo za razširjenje socializma neustrašeno, da čimprej zasije delavcu — mezdnemu sužnju, solnce svobode, enakosti in bratstva. Klub je soglasno sklenil, da se shod priredi na 21. julija.

Ako bi sodili po tukajšnji naselbini, opravičeno trdim, da je bil shod povsem premalo ter neštevilno obiskan; ali mi socialisti v Barbertonu ne moremo zahtevati udeležbe po velikosti ter številu rojakov v naselbini, temveč po razmerah. Ako pa sodimo po razmerah, pa lahko izjavim, da take udeležbe nismo pričakovali, kajti govorilo se je že par tednov pred shodom, da bodo socialisti sami; temu ni bilo tako, ampak ravno obratno.

Na shodu je govoril sodr. Petrovčič iz Clevelanda, O., ki se je na povabilo kluba radovoljno odzval. Sodrug Petrovčič je mlad, a izvrsten govornik. Sodr. Petrovčič je častno rešil svojo težko nalogo, radi tega mu kličem v imenu soc. kluba: le neustrašeno naprej!

Da ta shod ni bil brez vspeha, to ve v Barbertonu vsakdo. Prodalo se je lepo število socialističnih brošur, kar bo gotovo koristilo ter pripomoglo tudi do uspešnejšega napredka socialističnih idej v tukajšnji naselbini. — M. Železnikar.

Rockwood, Pa. — Nimam veliko poročati iz naše male naselbine. Z delom gre bolj srednje, a premog je nizek in zaslužek bolj slab. Kakor drugod, tako tudi tu kapitalistični mogotci ne prizanašajo delavcem z izkoriščevanjem. Poleg trdega vsakdanjega dela človek komaj toliko zasluži, da se za silo skromno preživi. Delavci se pač premalo zavedajo svojih koristi. Dokler se bodo brigali za vse druge neumnosti bolj kakor za svoj lasten blagor, toliko časa ni pričakovati izboljšanja.

Sporočim naj tudi, da je pred nekaj tedni utonil Frank Hočevar pri kopanju. Bil je pri društvu, ki je skrbelo za njegov pogreb. — Jernej Hočevar

---

Skidmore, Kans. — Jugoslovanski soc. klub štev. 81. v Skidmore, Kans., se zahvaljuje vsem, ki so obiskali njegovo veselico dne 11. avgusta. Zlasti se zahvaljuje J. soc. klubu, štev. 31. v West Mineral, Kans., in pevskemu zboru istega, ki je s vojim ubranim petjem povečal uspeh prireditve.

Klub štev. 81. bo znal ceniti vzajemnost v sakem slučaju in je zato omenjenemu klubu v enakem slučaju na razpolago. Za odbor. — Fr. Čemažar, tajnik.

Stranka

Program Kristanovih shodov v septembru 1912.

1—2 New York, N. Y.
4. Conemaugh, Pa.
5. Johnstown, Pa.
6. Herminie No. 1., Pa.
7. Braddock, Pa.
8. Pittsburgh Pa: dopoldne slov. popoldne hrvatsko.
9. Po mogočnosti v Kees Rocks, Pa.
10. Clairton, Pa.
11. Monessen, Pa.
12. Sharon, Pa.
14. Youngstown, Ohio.
15. Cleveland in Collinwood.
16. Barberton, Ohio.
18--19 Kansas City, Kans.
20--21--22 Milwaukee, Wis. in okolica.
25. W. Mineral, Kans.
26. Frontenac, Kans.
27. Mulberry, Kans.
28. Yale, Kans.
29. Skidmore, Kans.
30. Na potu v Wyo, ali v Missouri.

Tajništvo Zveze.

ZA CLEVELAND, O.

Vsi člani slov. soc. kluba v Clevelandu se vabijo, da se vdeleže seje dne 25. avgusta. Na dnevnem redu so važne stvari. Posebno se vabijo oni, kateri so zaostali z mesečnimi prispevki. Malomarnost sodrugov zaradi obiskovanja sej je kriva, da zaostanejo bolj in bolj, nakar smo prisiljeni, da jih črtamo. Vdeležujte se sej in pripeljite ob jednem seboj svoje znance in prijatelje!

Na naši zadnji seji smo izvolili novega organizatorja v osebi Jos. Jaucha zaradi odsotnosti prejšnjega sod. Zabriča.

M. Petrovčič, tajnik.

ZA HERMINIE, ŠTEV. 2. PA.

Vsi člani soc. kluba, štev. 63. J. S. Z. se vabijo na sejo, ki se vrši dne 25. avgusta. To bode zadnja seja pred Kristanovim shodom. Shod se bode vršil 6. sept. v Herminie, štev .1., v slovenski dvorani; zato je potrebno, da mi sodelujemo z ondotnim klubom ter tako pripomoremo, da shod čim najsijajnejše uspe.

Torej vsi na sejo 25. avgusta in vsi na agitacijsko delo za Kristanov prihod! — Jos. Bric, tajnik.

Za W. Mineral, Kans.

Vsi člani jugoslov. soc. kluba, štev. 31., se obveščajo, da se vrši prihodnja redna seja 25. avgusta, to je četrto nedeljo v mesecu, točno ob polu ene ure.

Kakor je že znano sodrugom, se potem vrši seja konsumnega društva ob 2. uri. Sodrugi naj to upoštevajo ter pravočasno pridejo na sejo.

Ob tej priliki se opominjajo vsi oni člani, ki so si izposodili pri klubu knjige, da iste vrnejo. Knjige so samo posojene in ne podarjene. — John Goršek, tajnik.

Za Chisholm, Minn.

Tem potom se vabi vse člane jugoslov. soc. udruženja na Chisholmu, da se udeležijo skupnih sestankov, ki se vrše v Frank Medenovi dvorani vsako drugo in zadnjo nedeljo v mesecu.

Brez organizcije ni napredka; brez sestankov ni organizacije! — Zapisnikar.

Dostavek: 22. avgusta bo na ulici govoril Clarence Taylor iz Baltimora. Slovenski delavci so vabljeni, da prisostvujejo!

TISKOVNI FOND.

Prej izkazanih	$1251.08
"Mož z batom" — z 99—101 nab. polo, nabrano od društva št. 19. S. S. P. Z. v South Chicagi, Ill.	
Math Stichauner	$1.00
G. Kluth, Chicago	.50
F. Schmidt	.25
J. Krap, Whiting	.15
John Podpeskar, Whiting ..	1.00
L. Arch, Whiting	.25
M. Simku, Chicago	.10
J. Brolih	.25
Jakob Tisol	.50
Alois Kovač	.25
J. Zevnik	.50
J. Pirc	.25
Fritz Jos.	.25
Vin. Dresljar, Pulman	.10
"Mož z batom" s 102 nab. polo.	
Nabiralec: Nace Žlemberger:	
M. Winter Wornock, O.	.25
Ivana Rebolj	.25
N. Žlemberger, Glencoe, O.	1.00
Za "Moža z batom". Springfield, Ill.:	
Mrs. Mary Kramžar	.10
Math Kerblikar	.10
David Soupuch	.10
Martin Jones	.20
Fritz Mehl	.20
Val. Kerblikar	.25
Miss Mary Bregar	.20
John Ovca	.10
J. Vehar, Crow Nest, Pa. ..	.25
Frank Trinkaus	.25
Joe More, Chicago, Ill.	.50
Jos. Petek, Cleveland, O. ..	1.00
John Samec, Bingham, Ut.	50
Žebre in Žnidaršič, San Pedro, Mexico	.25
A. Kaska, Johnston City ..	.25
Skupaj	$1262.18

"NATURALIZACIJSKI ZAKON" se imenuje knjižica, ki je namenjena za tiste rojake, ki žele postati državljani Zed. držav. Zakoni za naseljence so čedalje bolj strogi, treba je, da si vsak nabavi tozadevno knjižico, v kteri se razlaga, kako se postane ameriški državljan.

Knjižica stane 16 ct. s poštnino in se jo naroči pri sodr. Fr. Petriču, 1830. So. Center Ave., Chicago, Ill.

Razširite svoje znanje! Poučite se o socializmu! Razvedrite si duha! — "Proletarec" ima v svoji književni zalogi sledeče knjige in brošure. Pošljite naročilo še danes:

LEPOSLOVNE KNJIGE, POVESTI:

Etbin Kristan: **"Samosvoj"**, mehka vezba	.80
"Pod Spevednem pečatom", I. zvezek	1.05
II. zvezek	.80
Upton Sinclair (poslov. Jos. Zavertnik in Iv. Kaker): **"Džungel"**. Povest iz chicaških klavnic	$1.00
Etbin Kristan: **"Francka in drugo"**	.25
Pavel Mihalek: **"Iz nižin življenja"**	.50
"Tajnosti španske inkvizicije". (Dosedaj izšli samo štirje snopiči). — Snopič po	.5

BROŠURE ZA SOCIALISTIČNO PROPAGANDO.

Vladimir Knaflič: **"Socializem"**	1.50
Enrico Ferri: **Socializem in moderna veda**	.60
"Država prihodnjosti"	.20
"Preletariat"	.10
Etbin Kristan: **"Nevarni socializem"**	.15
"Strahovi." (Priporočljivo)	.15
"Komunistični manifest"	.20
"Zakaj smo socialisti"	.10
"Kdo uničuje proizvajanje v malem"	.15
"Socializem"	.10
"Kapitalistični razred"	.15
"Socijalna demokracija in kmetsko ljudstvo"	.5
"Vojna in socialna demokracija"	.15
"Občinski socializem"	.35
"Moderni socializem"	.10
"Naša bogatstva"	.5
Po C. Clinne-ju Iv. Molek: **"Socialistični katekizem"**	.10

KNJIGE IN BROŠURE ZA PROTIKLERIKALNO PROPAGANDO:

Prof. Wahrmund (poslov. A. Kristan): **"Katoliško svetovno naziranje in svobodna znanost"**	.35
"Krst sv. Vladimirja." (V verzih. Priporočljivo.)	.25
"V dobi klerikalizma". (Priporočljivo.)	.20

DRUGE KNJIGE IN BROŠURE:

"O konsumnih društvih"	.10
"Narodno vprašanje in Slovenci"	.15
"Moderni politični razvoj. — Moderni gospodarski razvoj. — Cilji socializma."	.10
"Štiri črtice". (Poljudne zbirke "Več luči!" 5. snopič.) 1. Nekaj iz življenja fajmoštra Kozamernika. 2. Kako dolg rep je imel pes svetopisemskega Tohije. 3. V nebesih. 4. Konec sveta in sedež za "nebeško kraljevstvo"	.12
"Kako je lep vojaški stan." (Poljudne zbirke "Več luči!" 6. snopič.)	.14

Vse te knjige in brošure pošljemo poštnine prosto.

Pravna in notarska pisarna

220½ Grove St., Milwaukee, Wis.

Pravnoveljavne, konzularno potrjene listine, kakor: pooblastila, pogodbe, zadolžnice, pobotnice, izjave, itd.—Sporne in izvensporne sodnijske zadeve: vsakovrstne tožbe, zastopanje pri zapuščinskih obravnavah, testamenti, ločitve zakona, prošnje in pritožbe na politične oblasti.—Odškodnine, dedščine in drugi zahtevki se iztirjajo vestno in v najkrajšem času.—Zemljiškoknjižne in posestne zadeve: intabulacije, prepisi, izbrisi itd.—Kdor ima opraviti z vojaščino, naj bi se v svojo lastno korist obračal vedno le na podpisanega.

IVAN KAKER

b. uradnik c. in kr. generalnega konzulata chikaškega

POZOR BRATJE SLOVENCI!

Ali že veste kje je dobiti najboljše mes po najnižji ceni? — Gotovo v novi prvi Slovenski moderno urejeni mesnici

Ferko Bros., 270—1st Ave. in Park St.

Tu se dobijo najokusnejše sveže in prekajene KRANJSKE KLOBASE, kakor tudi jetrne in krvave domačega izdelka ter najokusnejše PREKAJENO MESO; vse po najnižjih cenah.

Pridite in prepričajte se sami o naših cenah kakor tudi o kakovosti našega blaga.

NIZKE CENE IN DOBRA POSTREŽBA je naše geslo.

Ne pozabite nas torej obiskati v naši novi mesnici v Jos. Tratnikovem poslopju.

MILWAUKEE, WIS. **Telefon: South 3518.**

Marshall & Ilsley Banka

Podružnica na 374 National Ave.

Najstarejša banka v Milwaukee. Plačuje 3% na hranilne vloge

Najboljše obleke

Izdeluje po meri sodrug

J. Krainc

317 Florida St.

Milwaukee, Wis.

Ter popravlja, čisti, pegla in barva stare.

Najboljše delo in najnižje cene.

Obuvala

za moške: od $1.80 do $4.00
za ženske: od $1.00 do $3.50
za otroke: od 50c do $2.50

Mi vas hočemo vselej zadovoljiti

AHRENS & VAHL

355 Grove St.

Milwaukee, Wis.

SLOVENSKI SALOON

LOUIS BEWETZ,

198 1st Ave., Milwaukee, Wis.

Izborna pijača, izvrstna postrežba.

Vsakdo uljudno sprejet.

ZA MILWAUKEE, WIS.

Slovencem in Hrvatom priporoča

ANDREJ MAKAROVIČ

svoj premog, drva in ekspres.

427 VIRGINIA ST.

Naroča se tudi pri Ig. Kušljanu —229 1st Ave. — Telefonska zveza.

Milwaukee — Wisconsin

Borchardt Bros.

Krojačnica, zaloga oblek in druge moške oprave.

347—349 GROVE STREET.

TUJCEM priporočam svoje dobro urejeno **prenočišče** in **restavracijo**, domačinom pa svoj **saloon**, vsem skupaj pa vse.

IG. KUŠLJAN

229—1st Ave.

MILWAUKEE, WIS.

Avstr. Slovensko Bol. Pod. Društvo

Ustanovljeno 16. januvarja 1892.

Sedež: Frontenac, Kans.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: MARTIN OBERŽAN, Box 72, Mineral, Kans.
Podpreds.: FRANK AUGUSTIN, Box 360, W. Mineral, Kans.
Tajnik: JOHN ČERNE, Box 4, Breezy Hill, Mulberry, Kans.
Blagajnik: FRANK STARČIČ, Box 245., Mulberry, Kans.
Zapisnikar: LOUIS BREZNIKAR, L. Box 38, Frontenac, Kans.

NADZORNIKI:

PONGRAC JURŠE, Box 357, W. Mineral, Kans.
ANTON KOTZMAN, Frontenac, Kans.
MARTIN KOCMAN, Box 482, Frontenac, Kans.

POROTNI ODBOR:

JOSIP SVATO, Woodward, Iowa.
JAKOB MLAKAR, Box 320, W. Mineral, Kans.
JOHN ERŽEN, Jenny Lind, Ark., Box 47.

Sprejemna pristojbina od 16. do 40. leta znaša samo eden Dolar. Vsi dopisi se naj blagovolijo pošiljati, gl. tajniku. Vse denarne pošiljatve pa gl. blagajniku.

Zapisnik seje gl. odbora A. S. B. P. D., Frontenac, Kans., z dne 4. avgusta 1912.

Sejo otvori gl. preds. M. Oberžan. Navzoči so bili sledeči uradniki: M. Obrežan, preds.; Frank Augustini, podpreds.; John Černe, tajnik; Fr. Starchich, blag.; Louis Bresnikar, zap.; Pongrac Jursche, Martin Kotzman in Ant. Kotzman, nadzorniki; ter John Bedene, expreds.

Zapisnik predošle seje se sprejme kakor je bil prečitan.

Na pritožbo gl. tajnika se št. 1. posvari, da bolj točno in pravilno svoje račune in poročila pošilja.

Bratu J. Heidinger se dovoli kolekta za enkrat; v nikakem slučaju pa gl. urad ne odobruje in ne zabranjuje proste kolekte.

Stvar br. Lipošek-a se vrne nazaj lok. štev. 3., katera se ima pravilno ravnati.

Bratu Fr. Selič se kupi nagrobni spomenik za $80.00; John Bedene in Martin Kotzman sta imenovana, da potrebno preskrbita za ta spomenik.

Poročati se mora štev. 12., Cherokee, Kans., da ista povrne svoj dolg, to je, kar je izplačala bolniške podpore nepravilnim potom.

John Pertoncelj zgubi svojo bolniško podporo, ker ni imel potnega lista, pa je bil stran od lok. štev. 2. Martin Juschnick je deležen bol. podp. glede bolniškega spričevala.

Brat Olepič od štev. 11. se mora izkazati, da ga je obdolženec obstrelil, to je, da bode udeleženec krivim spoznan, predno zamore dobiti podporo.

Bratu Alois Lekše od štev. 11. se dovoli kolekta.

Na pismo od štev. 2. se pismenim potom odgovori v zadevi brata Sev. Wolgemuth.

Ženi br. Anton Škufca, katera je v norišnici, se pomaga s svoto $25.00.

Martin Kotzman prevzame mesto Fr. Starchich-a kot zastavozastopnik.

Ant. Kotzman prevzame mesto Fred. Markovšek-a kot zastavonoša.

Bratu tajniku se izplača svota $45.00 za vpis novih certifikatov.

Stroški današnje seje so $16.70.

Sejo zaključi predsednik Mart. Oberžan.

Louis Bresnikar, zapisnikar.

MATI.

Socialen roman v dveh delih. Spisal Maxim Gorkij. (Dalje.)

Zalivši cvetlice in uredivši note, razmetane po pianinu, je pogledovala samovar in pripomnila:

— Treba ga bo očistiti . . .

S prsti je šinil preko motne kovine, približal prst nosu in ga resno ogledoval. Mati se je prijazno zasmejala.

Ko je legla spat in premišljevala o minolem dnevu, je začudeno dvignila glavo z blazine in se ozirala naokolo. Prvikrat v svojem življenju je bila v hiši tujega človeka, a to je ni nič motilo. Mislila je skrbno na Nikolaja in čutila jasno željo, da uredi vse udobno in da vloži nekaj prijaznega in toplega v njegovo življenje. Genila jo je njegova neokretnost, njegova smešna gotovost, nevednost v najnavadnejših rečeh in otroška modrost v njegovih svetlih očeh. Potem se je njena misel trdovratno vstavila pri sinu, in pred njo se je zopet razgrnil ves prvi maj, odet v nove barve, z novim pomenom. In gorje tega dne je bilo prav posebno; glave ni upogibalo k zemlji, kakor top udarec s pestjo, a srce je klalo z mnogimi zbadljaji, dramilo v njem tiho jezo in vzravnavalo ugpognjen hrbet.

— Otroci gredo po svetu . . . si je mislila in poslušala neznane glasove mestnega nočnega življenja. Skozi odprto okno so polzeli, šumeli v listju, prihajali vsi utrujeni iz daljave in tiho umirali v izbi.

Zjutraj zarano je omila samovar, ga pripravila, zbrala posodo in v kuhinji sede pričakovala, kdaj se zbudi Nikolaj. Začul se je njegov kašelj, in vstopil je k durim, podpirajoč z eno roko očala in z drugo pokrivajoč grlo. Odgovorivši na njegov pozdrav je odnesla samovar v izbo.

Pri čaju ji je pripovedoval:

— Pri deželni upravi se pečam z jako žalostnim delom — opazujem, kako propadajo naši kmetje . . .

Nasmehnil se je in ponovil:

— Samo opazujem! Ljudje stradajo, od gladu ubiti legajo predčasno v grob, rode se jim šibki otroci, ki cepajo, kakor muhe v jeseni . . . vse to vemo, poznamo te vzroke te bede . . . za raziskavanje vzrokov prejemamo plačo . . . A ne zgodi se nič . . .

— Ali ste vi — študent? — ga je vprašala mati.

— Ne, vaški učitelj sem bil . . . Moj oče je bil ravnatelj tovarne v Vjatki, a jaz sem šel za učitelja. Na deželi sem začel kmetom razdajati knjižice, in zato so me posadili v ječo. Po prestani kazni sem bil pomočnik v knjigotržnici, in ker sem bil nepreviden, so me zopet vtaknili v ječo, potem pa so me izgnali v arhangeljsko gubernijo . . . Tam sem imel sitnosti z gubernatorjem in poslali so me na obrežje Belega morja, kjer sem prebil pet let.

Mati je slišala že mnogo takih zgodb in nikoli ni razumela — zakaj jih pripovedujejo tako mirno. Zakaj nič ne očitajo, kakor da bi vse bilo neizogibno.

— Sestra moja pride danes! — ji je sporočil.

— Omožena?

— Vdova. Njen mož je bil izgnan v Sibirijo, odondot je ubežal, s potoma se je tako močno prehladil, da je pred dvema letoma umrl za mejo . . .

— Ali je mlajša od vas?

— Šest let starejša . . . Dolžan sem ji velike hvaležnosti . . . Poslušajte jo, kako igra! To je njen pianino . . . tu je sploh vse polno njenih reči — moje so le knjige . . .

— A kje živi?

— Povsod — je odgovoril Nikolaj in se nasmehnil. — Kjer je treba smele roke, tam je ona.

— Ali pripada naši stvari? — je vprašala mati.

— Seveda!

Hitro je odšel v službo, mati pa je premišljevala o delu, ki ga dan za dnem mirno in tiho opravljajo ti ljudje. Dozdevalo se ji je pred temi ljudmi kakor pred goro po noči.

Okolo poldne se je pojavila visoka in vitka dama, v črnem plašču. Ko je mati odprla duri, je spustila na tla majhno, rumeno torbo, urno segla Vlasovki v roko in vprašala:

— Vi ste mama Pavla Mihajloviča, kajne?

— Da! — je odgovorila mati v zadregi vsled njenega bogatega oblačila.

— Tako sem si vas tudi predstavljala! Brat mi je pisal, da bodete živeli pri njem! — je dejala dama snemaje klobuk pred zrcalom. — S Pavlom Mihajlovičem sva že stara prijatelja . . . Pogosto mi je pripovedoval o vas . . .

Njen glas je bil zamolkel, govorila je počasi, a kretala se je krepko in urno. Velike sive oči so se ji mlado in jasno smejale, a na sencih so že sijale tenke gube, in med drobnimi ušesi so se srebrno svetili sivi lasje.

— Jedla bi! — je izjavila ona. — Najprvo čašo kave . . .

— Takoj jo skuham! — je odgovorila mati in poiskavši posodo za kavo iz omare je tiho vprašala: — Ali pogosto govori Pavel o meni?

— Pogosto in mnogo . . .

Odprla je etui za svaljčice, zapalila si cigareto in sprehajaje se po sobi je vprašala:

— Ali se močno bojite zanj?

Opazuje, kako trepečejo modri špiritovi plamenčki pod kotlom se je mati nasmejala. Njena zadrega pred damo je izginla.

— Torej pogosto govori o meni . . . dečko! — si je mislila in počasi govorila: — Vprašate, če se bojim zanj? . . . Prav lehko mi ni okolo srca . . . a prej bi mi bilo še hujše . . . Sedaj vem, da ni sam . . .

Potem je vprašala:

— In kako je vam ime?

— Sofija!

Mati jo je ostro pogledala. Nekaj živahnega in vihravega je bilo v tej ženski . . .

Hitro je srebala kavo in dejala uverjeno:

(Dalje prih.

ZASTOPNIKI PROLETARCA.

Adamsburg, Pa.: Jos. Mostar, box 120.
Aurora, Ill.: John Blaschitz, R. F. D. 4, box 63 A.
Aurora, Minn.: John P. Novljan, b. 78.
Broughton, Pa.: Jakob Dolens, box 181.
Buxton, Iowa: John Kraševec.
Canonsburg in Meadow Lands, Pa.: John Koklich, box 276, Canonsburg, Pa.
Chicopee, Kans.: Anton Šular, box 209.
Chisholm, Minn.: Jos. Drobnich, box 152.
Claridge, Pa.: John Mlakar, box 68.
Cleveland, O.: Anton Gradisher, 1158 E. 61st St.
Clinton, Ind.: Viktor Župančič, box 17, R. R.
Collinwood, O.: Dominik Blümmel.
Columbus, Kans.: Martin Jurečko, R. R. 3, box 60.
Conemaugh, Pa.: Andrej Vidrich, box 523; Frank Pavlovič.
Detroit, Mich.: F. C. Oglar.
Dunlo, Pa.: Frank Kaučič.
Ely, Minn.: John Teran, J. Škerjanec.
Franklin & Girard, Kans.: Fr. Wegel.
Frontenac, Kans.: Anton Katzman, John Bedene.
Girard, O.: Anton Strah, box 372.
Glencoe, O.: Nace Žlemberger.
Greensburg, Pa.: Frank Matko, Keystone Hotel.
Herminie, Pa.: Jos. Bric.
Hibbing, Minn.: Frank Hitti in Henry Delles.
Gilbert and McKinley, Minn.: Anton Sterle.
Jenny Lind, Ark.: Frank Gorenc.
Indianapolis, Ind.: Filip Godina in J. Markich.
Irwin, Pa.: Fr. Perko, R. F. D. 2, b. 110.
Kansas City, Kans.: Frank Aleš.
Kenosha, Wis.: Frank Žerovec.
La Salle, Ill.: John Rogelj, 1216—3d St. Martin Novlan, Jakob Brej.
Lloydell, Pa. in okolica: Anton Stražišar.
Milwaukee, Wis.: Val. Razbornik, 414 Virginia St.; Ig. Kušljan, 229 — 1st Av.; John Krainc, 317 Florida St.
Morgan, Pa.: Louis Glažer.
Mulberry, Kans.: John Lekše.
Oregon City, Ore.: John Kurnik.
Pueblo, Colo.: Chas Pogorelec.
Pullman, Ill.: John Levstek, 11262 Stephenson Ave.
Red Lodge, Mont.: Louis Yeller, box 47 Call.
Rock Springs in Reliance, Wyo.: Jernej Verčič, box 152, Reliance.
Roslyn, Wash.: John Zobec, box 19.
Roundup, Mont.: Martin Mežnaršič.
Springfield, Ill.: Frank Bregar.
Stauton, Ill.: Anton Ausec.
St. Louis, Mo.: Val. Sever.
Struthers, O.: Math Urbas.
Sublet, Wyo.: John Ostrožnik, box 117.
Superior, Wyo.: Luka Glosser, box 341.
Sweetwater, Wyo.: Pavel Hribar.
Waukegan & North Chicago: John Gantar.
Youngstown, O.: John Petrič.
Potovalni zastopnik za Pennsylvanijo, W. Virginijo, New York in sploh za celi East: Frank Podboj.

Sodruge v tistih naselbinah kjer še nimajo stalnih zastopnikov, prosimo, da se zglasijo za zastopništvo. Prijavijo naj se kar potom dopisnice na upravništvo "Proletarca", na kar jim pošljemo vse potrebno.

Upravništvo.

NA PRODAJ imam 4 lote po 30X133 čevljev na 56th Street in Moon St. **Cena**: samo 220 dolarjev vsak. — **Joe More, 2815 W. 22. Place.**

M. JOVANOVICH
84 — 6th Str. Milwaukee, Wis.
PRODAJA ŠIFKARTE.
Pošilja denar po pošti in brzojavno. Izdeluje: Obveznice — Pooblastila — Prepovedi, potrjene po notarju in ces. in kr. konzulatu.
EDINA HRVAŠKO — SLOVENSKO — SRBSKA AGENCIJA.

Milwaukee, Wis.
Sodrug LOUIS BERGANT
257 — 1st Avenue
priporoča Slovencem in Hrvatom svoj dobro založeni SALOON.

MILWAUKEE, WIS. IN OKOLICA.

Vsem svojim prijateljem in znancem naznanjam, da sem se preselil iz 1730 St. Paul Ave. na **118 Muskega Ave.** v velik in lepo urejen saloon, kjer se vedno dobi sveže pivo, izborno žganje, staro in pristno vino ter unijske smodke.

Vsi moji znanci z mesta, kakor tudi iz Raçine, Kenoshe in drugih bljižnih mest, naj vzamejo "transfer" na Clybourn Ave. do 13th St. in naj vprašajo za svojega starega prijatelja

FRANK HRŽIČ-A.

Vse oči obrnjene na Milwaukee.

Ako se zanimate za napredek človeštva pazite na Milwaukee, kjer socialisti kontrolirajo mesto in county in vršijo veliko delo. To pa najlažje storite, ako se naročite na "**Milwaukee Leader**", nov. soc. dnevnik. Leader je izvrsten in metropolitski časopis, ki prinaša vse novice, največ pozornosti pa posveča delavskim interesom.

Naročnina za celo leto znaša $3.00, 25c na mesec. — Naslov: The Milwaukee Leader, Milwaukee, Wis.

Hrana in jetika.

Podlaga jetiki je slaba prebava, ker prebavljalni organi nečejo več redno delovati. Zdravnik se trudi, da ustvari v bolniku dober apetit, da organi zopet normalno delujejo. Zdravnik pošlje bolnika v zdrave kraje, zapove mu, da mora biti na solncu itd. Jetika, kadar prvič prime človeka, se da ozdraviti, in najboljše zdravilo je hrana. V mnogih slučajih je zguba apetita prvo znamenje te grozne bolezni. Najbolje zdravilo za njo je Trinerjevo ameriško grenko vino. To očisti prebavljalne organe, jih naredi sposobne za delo in poživi živce. Po lekarnah Jos. riner, 1333—39 So. Ashland Ave. Chicago, Ill.

ANGLEŠČINA.

Mi poučujemo angleščino in lepopisje že peto leto. Učimo potom dopisovanja. Dobri uspehi. Lahka metoda. Učite se doma. Pouk traja do šest mesecev. Šolnina nizka. Pišite po pojasnila še danes.

Slovenska Korespondenčna Šola,
1380 E. 40th St., Cleveland, Ohio.
(Prejšnji naslov: 6119 St. Clair Ave. S. B. 10).

M. A. Weisskopf, M. D.
Izkušen zdravnik.
Uraduje od 8—11 predpoldne in od 6—9 zvečer.
1842 So. Ashland Ave.
Tel. Canal 476 Chicago, Ill.

POZOR! SLOVENCI! POZOR!
SALOON
s modernim kegljiščem
Sveže pivo v sodčkih in buteljkah in druge raznovrstne pijače ter unijske smodke. Postrežba točna in izborna.
Vsem Slovencem in drugim Slovanom se topio priporoča
MARTIN POTOKAR,
1625 So. Centre Ave. Chicago

CARL STROVER
Attorney at Law
Zastopa na vseh sodiščih.
Št. sobe 1009
133 E. WASHINGTON STREET,
CHICAGO, ILL.
Telefon: Main 3989

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D.
Zdravnik za notranje bolezni in ranocelnik.
Izdravniška preiskava brezplačno—plačati je le zdravila, 1924 Blue Island Ave., Chicago. Ureduje od 1 do 3 popol.; od 7 do 9 zvečer. Izven Chicage živeči bolniki naj pišejo slovensko.

ALOIS VANA
— izdelovatelj —
sodovice, mineralne vode in raznih neopojnih pijač.
1837 So. Fisk St. Tel. Canal 1408

LOUIS RABSEL
moderno urejen salun
NA 460 GRAND AVE., KENOSHA, WIS.
Telefon 1199.

I. STRAUB
URAR
1010 W. 18th St. Chicago, Ill.
Ima vedno zalogo ur, verižic, prstanov in drugih dragotin. Izvršuje tudi vsakovrstna popravila v tej stroki po zelo nizki ceni.

AVSTRO-AMERIKANSKA ČRTA.
NIZKE CENE
Velike ugodnosti:
električna luč, izvrstna kuhinja, vino zastonj, kabine tretjega razreda na parniku
Kaiser Franz Jozef I. in Martha Washington
Na krovu se govorijo vsi Avstro-ogrski jeziki.
Družbeno ladjevje parnikov na dva vijaka:
Kaiser Franz Jozef I., Martha Washington, Laura, Alice, Argentine, Oceanic;
NOVI PARNIKI V DELU.
Za vse informacije se obrnite na glavne zastopnike
PHELPS BROS. & CO.
Gen'l Agt's, 2 Washington St., New York,
ali pa na druge uradne zastopnike v Združenih državah in Canadi.

ROJAKI v Waukeganu!
Če kočete piti dobre pijače in se zabaviti po domače pojdite k
B. Mahnich-u,
709 Market Street, Waukegan.
Pri njemu je vse najbolje. Kdor ne vrjame, naj se prepiča.

Dobra domača kuhinja. Odprto po dnevi in po noči.
"BALKAN"
KAVARNA - RESTAURACIJA
IN POOL TABLE
M. Poldrugač -:- -:- 1816 So. Centre Ave.

It doesn't pay to neglect your Health

Če pridete domov bolni, če imate glavobol, bolečine v prsih, grlu in potem obolite za nekaj tednov?

Dr. Richterjev PAIN-EXPELLER

poznano staro domače zdravilo vas reši bolečin, ako ga takoj rabite.

Imejte vedno steklenico doma. Vsi predpisi so natisnjeni na omotu. 25c. in 50c. steklenice.

Čuvajte se ponaredb in pazite na sidro in naše ime.

F. AD. RICHTER & CO., 215 Pearl St., New York, N.Y.
Dr. Richterjeve Congo Pilule olajšajo. (25c. ali 50c.)

ZDRAVLJENJE V 5 DNEH
Varicocele Hydrocele BREZ NOŽA IN BOLEČIN

Ozdravim vsacega, kdor trpi na Varicoceli, Structuri; dalje ozdravim nalezljivo zastrupljenje, živčno nezmožnost, vodenico in bolezni tičočih se moških.

Ta prilika je dana zlasti tistim, ki so izdali že velike svote zdravnikom ne da bi bili ozdravljeni in moj namen je, pokazati vsem, ki so bili zdravljeni po tucatih zdravnikov, brezuspešno, da posedujem le jaz edino sredstvo, s katerim zdravim vspešno.

Popravite Vaše zdravje

Pridite v moj urad in govorite zaupno. Govorimo vse jezike. Dobili boste najboljše nasvete in prednosti, ki sem si jih iztekel v moji 14 letni praksi kot specialist v boleznih pri moških.

Ozdravim pozitivno želodec, pljuča, ledice in neprilike v jetrih.
(Za neuspešno zdravljenje ni treba plačati).

TAJNE moške bolezni
zguba nagona, bolezni v ledicah in jetrih zdravim hitro za stalno in tajno. Živčene onemoglosti, slabost, napor, zastrupljenje in zguba vode.

PLJUČA
naduho, Bronchitis, srčne bolezni in pljučne zdravim po moji najnovejši metodi

(Preiskovanje brezplačno)

Zastrupljenje krvi
in vseh drugih kožnih bolezni, kakor prišče, lucije, onemoglost itd.

Ženske bolezni
beli tok, bolečine v ozaturi, garje, otekline, podju in druge organske bolezni zdravim za stalno.

(Nasveti zaston)

DR. ZINS, 183 N. Clark Str. med Randolph in Clark **Chicago**
Odprto: 8 zjutraj do 8 zvečer. Ob nedeljah od 8 zjutr. do 4 pop.

JUGOSL. ZADRUŽNA TISKARNA
GLAVNICA **SOUTH SLAVIC COOPERATIVE PRINTERY** INCORPORATED **$10.000.00**

Delnice se prodajajo po $10.00 ena in jih je moči odplačevati po $1.00. Pristopajte k temu zadružnemu podjetju, ki bo nosilo dvojno korist in ki bo trdnjava delavske prosvete.

Vsa pisma je nasloviti na
FRANK PETRICA, 1830 So. Centre Ave.,
CHICAGO, ILL.

STORITE SEDAJ!
Naši vložniki prejemajo **3%** obresti, **ki se pripisujeje kapitalu prve dni januarja in julija.**
Ves denar, vložen na ali pred 10. v mesecu, vleče obresti od 1. istega meseca
Začnite promet z nami še danes, magari ludi samo z enim dolarjem.
INDUSTRIAL SAVINGS BANK
2007 Blue Island Ave., Chicago, Ill.
Poslujemo ze 22 let. V sobotah odprta od 6. do 8. zvečer. Govorimo vse jezike.